

cap. 2. mandatum fuit Episcopis, ut opportunis juris remediis cogere ad residendum, quotquot beneficia ecclesiastica personalem residentiam de jure, sive consuetudine exposcentia possident, quin alicui suffragarentur aut privilegia, aut indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis; tantum in suo robore permansuris indulgentiis, ac dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis concessis, & quidem coram Ordinario legitime probandis; quibus in casibus data fuit facultas Episcopis providendi, ut per deputationem idoneorum vicariorum, & congruæ portionis fructuum adsignationem cura animarum nullo modo negligatur. Post hæc cum Tridentini Patres iterum de residentia lege firmanda, urgendaque deliberaverint in cap. 1. sess. 23. de Ref., postquam plurima de residentia Episcopali sanxerunt à me modò laudata, decreverunt, ut eadem omninò, seu quoad culpam, seu quoad pœnas, locum haberent in beneficiis curam animarum adnexam habentibus, ita tamen, ut quandocumque Parochi absint, causa prius per Episcopum cognita, & probata, Vicarium idoneum ab Ordinario, adprobandum cum debita mercedis adsignatione relinquunt. Adjecerunt insuper, discedendi facultatem in scriptis, gratisque concedendam, non nisi ex gravi causa ultra bimestre tempus impetrari posse. Denique concluderunt, Parochos non residentes per edictum, etiam non personaliter, citatos, ac contumaces, auctoritate Ordinariorum per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam usque ad privationem posse compelli, quin sententia executio suspendi possit quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, consuetudine etiam immemorabili, sive appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutio-

nis: extat hæc Eugeniana constitutio in extrav. 3. de privileg. int. com.

Ad Canonicos Cathedralium, vel Collegialium Ecclesiarum spectavisse videbantur Tridentini Antistites in sess. 6. cap. 2. de Ref., quo cautum erat, ut etiam illi residentia legibus subjacerent, prout Episcopi singuli in singulis diocesisibus pro locorum qualitate, & temporum opportunitate definitivissent. Sed deinde in sess. 24. cap. 12. vers. *Præterea*; clarius, & præsius constitutum fuit, obtinentes in Ecclesiis Cathedralibus, dignitates, Canonicatus, Præbendas, dignitates, non posse, ne statuti quidem, aut consuetudinis vi, ultra tres menses quolibet, anno abesse, servatis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt; alioquin primo anno privari unumquemque dimidia parte fructuum; quod si iterum negligens sit, privari integris totius anni fructibus; crescente verò contumacia, sacrorum canonum pœna mulctari, seu quod idem est, à beneficio removeri, juxta capitulum ult. de Cleric. non resident.

Sunt nihilominus receptæ quædam causæ, quibus aliqui, licet non residentes, pro residentibus tamen habeantur, nullisque propterea pœnis canonum teneantur. Hujusmodi in primis esset corporalis infirmitas, cui aëris inclementia causam dedisset, aut cui mutatio cœli medelam adferret; qua in specie Pragmatici tradunt, ad tempus quadrimestre etiam gratia Parochorum dispensari ab Episcopis posse, interea constituto Vicario, qui Parochiale munus exerceat. Præterea pro residentibus considerantur Canonici, qui actu Episcopo in rebus Ecclesiasticis administrant extra Cathedralium Ecclesiam; officium enim Episcopo præstitutum videtur præstitutum Ecclesiæ, cap. 7. de Cleric. non resid. Ne verò exinde sequatur, Ecclesiam Cathedralium aliquando Canonicis omninò destitui, prætextu officii apud Episcopum obeundi, ex interpretatio-

ne

ne capituli 18. eod. tit. receptum est, ne plures, quam duo Canonici in officio Episcopo præstando detineantur. Denique à residentia onere excusantur Canonici, vel Parochi, qui studiorum causa absunt, cap. ult. de magistris, cap. 12. de Cler. non resid., quibus jungi potest Eugenii Papæ privilegium Taurinensi Athenæo concessum anno 1438. 11. Kal. Julii; tantum enim abest, ut Tridentini Patres huic utilissimæ disciplinæ derogaverint, quin potius eandem expressè confirmaverint in cap. 1. sess. 5. de Ref. Sunt, qui putant, hodie Parochis facultatem hujus generis fuisse sublâtam ex declaratione Pii IV. anni 1564. die 24. Novembris. At verò si accuratè Pii IV. sententia perpendatur, nihil aliud declaratum dignoscetur, quam Parochos non posse dispensationes causa studiorum in Romana Curia, vel Pœnitentiaria obtinere, nisi Ordinariorum consensus accesserit; atque id optima ratione constituendum erat; sive quòd Tridentinum Concilium expressè caverat in sess. 6. cap. 2. de Ref., Pontificias indulgentias, & dispensationes coram Ordinario esse probandas; sive quòd cavendum erat maximè, ne temerè per Parochos gratia illa impetrarentur, dolosis preci-

bus Pontifici Maximo exhibitis, neve propterea Ordinarii conquererentur, sine causæ cognitione dispensationes illas concedi, quæ vergerent in gravissimum Ecclesiarum detrimentum. Cæterum ubi exceptionibus istis fiat locus, quibus aliqui beneficiarii ab onere residendi excusentur, advertendum erit, in Collegiis Canonorum, in quibus præter præbendales fructus constitutæ sunt distributiones quotidianæ, Canonicos ritè excusatos lucrari quidem fructus præbendales, non verò distributiones quotidianas, cum istæ non iis, qui tantum residentes sunt, sed iis, qui & resident, & in choro psallunt, concedantur. Quamobrem plurimum intererit dignoscere, an qui excusatur, tantum habeatur pro residente, an verò etiam habeatur pro psallente. Qui tantum pro residentibus habentur, solos præbendales fructus percipient, uti contingit in iis, qui absunt causa studiorum, aut qui Episcopo deserviunt; at distributiones quotidianas etiam percipient, qui habentur etiam pro psallentibus, quemadmodum evenit in infirmis, aut in iis, qui ob evidentem Ecclesiæ utilitatem, vel necessitatem abesse coguntur, cap. un. de Cler. non resid. in 6.

CAPUT II.

De juribus, & oneribus, quæ spectant beneficialium prædiorum, aut jurium administrationem.

Huc referendi sunt tituli 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 23. 24. lib. 3., & titulus 4. lib. 5. Decretalium.

PAUCIS exprimeret munus beneficialium in administrandis prædiis, vel juribus beneficialibus juxta generales canonum, vel Pontificiarum constitutionum regulas, quales proponuntur, aut apud Gratianum in caus. 12. quæst. 1. & 2., aut apud Gregorium IX. in titulis Decretalium modò commemoratis,

qui diceret, jura omnia decimarum, oblationum, atque iis similia, item prædia semel Ecclesiæ quæsitæ per beneficiarios esse custodienda, ut perpetuò pœnès Ecclesiam permaneat, nunquam alienationi subjaceant, concessa tantum beneficiariis facultate, fructuos, obventiones omnes, eaque universa, quæ fructuum

tuum instar obtinent, percipiendi. Ecquidem fateor, prioribus Ecclesiarum sacculis nullam specialem statutam fuisse legem, qua rerum ecclesiasticarum alienatio prohiberetur. Viri enim sanctissimi, qui tunc regebant Ecclesiam, nullo humano affectu labebantur in ministerio suo, ac si fortè alienarent, gravissimis, vel utilitate, vel necessitate Ecclesiarum urgente, causis premebantur, modò pauperibus, sive laicis, sive Clericis, modò martyribus in carcerem detrusis, atque humano ferè subsidio destitutis, exhibendis intenti. Postquam verò gravissimæ illæ causæ defuerunt, aut minus frequentes agnitæ sunt; aliàs etiam nonnulli ex ministris temerè Ecclesiarum patrimonia perderent; opus fuit non solum ecclesiastica, sed etiam imperatoria lege, qua omnis sine gravi causa, & Ecclesiarum utilitate facta alienatio irritaretur, l. 14. & 17. cod. de sacros. Eccles., Nov. 7. & 120., ex quibus commodè deducitur, qua ratione veluti per gradus interdictum prorogatum est; primò nimirum in Ecclesia Constantinopolitana consistens, deinde ad Ecclesias Constantinopolitani Patriarchatus, postremò ad Ecclesias universas extensum. Amplius iverunt providi ecclesiastici legumlatores; etenim, quasi non satis per leges consuleretur indemnitati Ecclesiarum, caverunt, ut cum Clerici beneficia impetrarent, tum jurejurando sponderent, se nunquam jura, ac bona adepti beneficii alienaturos.

Itaque rerum ecclesiasticarum alienatio beneficiariis interdicitur. At quid veniat nomine alienationis, ex generalibus juris principiis dignoscendum est. Justinianus in l. ult. cod. de reb. alien. non. alien. perspicuè declaravit, quidnam interdictum intelligeretur, quoties aut lege, aut voluntate hominis alienatio prohiberetur. Similia specialiter in hanc rem declarantur in cap. 5. de reb. Eccl. non alien., quod licèt Silvanectensi Concilio adscribatur, aut tamen depromptum est ab Justinianeis constitu-

tionibus, aut cum Justinianeis constitutionibus consonat, nimirum cum Nov. 7. cap. 1. vers. *Alienationis*. Hinc in primis interdictus agnoscitur omnis actus, quo sacri administri dominium rerum ecclesiasticarum in alios transferant, cujusmodi est ex. gr. donatio, aut venditio. Idem dices de permutatione, quia hæc sub alienationis nomine continetur, Nov. 7. cap. 1., necnon de datione in solutum, siquidem hæc venditioni æquiparatur, l. 44. ff. de solution., l. 4. cod. de eviction., item de locatione pro uno nummo, aut pro simili leviuscula pensione, cum hæc donatio potius, quam locatio sit, l. 46. ff. locati, l. 10. §. ult. ff. de acquir. vel amit. posses.

Ait Justinianus in dicta l. ult. cod. de reb. alien. non alien., prohibita alienatione, prohibitam censerit servorum manumissionem. Num igitur prohibebuntur sacri administri, ne servos Ecclesiarum manumittant? Incerta à certis separemus. Sunt quidam ex Interpretibus, qui id definitum deprehenderunt expressè in cap. 5. de reb. Eccl. non alien. ibi: *Alienationis autem verbum continet conditionem*. Ego non satis intelligo, qua ratione *conditionis* nomine veniat servorum manumissio. Deinde observo, & ipsos collectionum codices in hac parte variam exhibere lectionem, cum alibi legatur *conditionem*, alicubi *conductionem*, alicubi etiam vox illa *conditionem* desideretur. Imò & ipsi Interpretes accipiti calamo, & suspensa, ita dixerim, opinione in hanc rem scripserunt, quemadmodum liquet ex notis dicto capitulo adjectis sub nomine Quintini. Innocentius IV. intelligebat de contractu, cui adjecta conditio esset. Sed hæc opinio Quintino placere non potuit. Alii de conductione intelligebant: at id placere non potuit Innocentio IV. ajenti, aliud esse conducere, aliud alienare. Hostiensis, ut eam interpretationem probabilem redderet, scripsit, de perpetua conductione auctorem capituli esse intelligendum, Quintinus subau-

diendum voluit *testamenti conditionem*, quæ sanè species alienationis est. Sed iterum de hac sua interpretatione incertus subjunxit, nomine conditionis intelligi posse immutatam rei conditionem, id est statum, causam, naturam prædii, veluti si quis prædium tributarium faciat, vel annua pensione gravet. Ex his interpretationibus una est altera pejor, cum nemo ad germanam constitutionem exegerit lectionem; atque hi Interpretes non dissimiles videntur iis iudicibus Indorum, qui ideo damnasse feruntur eos, qui temerè ajebant, globum terræqueum à dracone sustineri, proptereaquod sustineri non poterat, nisi ab elephante, qua in specie judicis æquè, ac rei crassa se prodit ignoratio. Si verum amamus, ad authographum respiciendum est, ex quo capitulum Gregorianum depromptum est; nimirum ad Novellam 7. cap. 1. his verbis conceptam: *Alienationis autem nomen generalius ideo posuimus, ut prohibeamus & donationem, & venditionem, & commutationem, & in perpetuum extensam emphytheusim, qua non procul ab alienatione consistit*. Nullum heic nomen conditionis occurrit, proindeque rectè conjicio, nomen istud in textum ex Amanuensium ignorance, vel incuria irrepsisse. Fortè extiterunt Amanuenses de papiro in papirum textum traducentes, qui vocem illam *venditionem* ita delineatam legerent, ac si exhiberet hanc vocem *conditionem*; utramque propterea vocem retulerunt in textum, ne quidquam omitterent diligentia, relinquentes emendatoribus MSS. codicum, vel unam, vel alteram vocem delere pro scientia eorundem; quod non infrequens Amanuensibus fuit. At fato contigit, ut nunquam textus emendaretur. Obiter hinc adnotandum est, in dicto cap. 5. de reb. Eccl. non alien., inferri adversus alienantes pœnas illas, quas Leonina constitutio comminatur. Idipsum etiam legitur in dicta Novella 7. cap. 1., ex qua liquet, commemorata

tam fuisse Imperatoriam legem Leonis, & Anthemii, quæ habetur in l. 14. cod. de sacrosanct. Eccles. Dicitur autem id sit, ad notandam quorundam Interpretum oscitantiam, qui ibidem respexerunt ad constitutionem Leonis Papæ IV., quæ refertur in can. 18. caus. 12. quæst. 2. Itaque, ut revertamur in viam, ex ea voce *conditionem*, quæ legitur in dicto cap. 5., nihil sanè deduci potest, ex quo prohibita ecclesiasticis ministris perhibeat servorum manumissio. Cæterum de mancipiorum rusticorum alienatione conceptum expressè est dictum capitulum 5., imò & ipsa Novella 7. Justiniana cap. 1., siquidem alienatis mancipiis rusticis, rura ipsa, & agri Ecclesiarum diminutionem maximam sentiebant. At de manumissione non adeo clara res erat; quamquam enim in l. ult. cod. de reb. alien. non alien. sub nomine alienationis etiam manumissio venire intelligatur, difficultas tamen esse poterat in servis Ecclesiarum; siquidem manumissio servorum inter pias causas perpetuò relata fuit; & Ecclesia cum perpetuò fuerit piarum causarum patrona, imò & ipsas manumissiones laudaverit, quæ proinde fieri in sacrosanctis Ecclesiis consueverunt, tum videri debuit non adeo tenax esse, in servis suis sub potestate tenendis, ita ut in perpetua, & nunquam dissolvenda servitute consistenterent; aliàs sub hoc legis rigore, servi Ecclesiarum doluissent, sed duriore servitutis vinculo detineri, quam si servi aliorum existerent. Quòd si & favore digna erat manumissionum ratio, & Ecclesia ipsa in redimendos captivos, atque in ingentem libertatem reducendos diu elaboravit, nec dubitavit unquam, quin in eas causas ipsos sacrorum templorum thesauros exhauriret, can. 70. caus. 12. quæst. 2. quid proferri potuisset, quo concluderetur, prohibita generaliter alienatione viris ecclesiasticis, prohibitam il-

licò censerì manumissionem servorum? Verùm res hæc modum quendam accipere debuit, ne passim & temerè viri ecclesiastici servos manumitterent, præsertim cùm exinde Ecclesiarum patrimonium maximè imminui viderentur, cùm non deessent administri, qui sine discrimine ad manumissiones devenirent. Generaliter etiam vetitum fuit, ne manumissio fieret in certarum nationum Conciliis, prout quorundam abusus coërcendus in nonnullis provinciis videbatur, cap. 4. de reb. Eccles. non alien., juncto can. 58. caus. 12. quæst. 2., difficilius etiam concessa facultate distrahendi servos, ita, ut in laicorum servitutem redigerentur, can. 55. caus. 12. quæst. 2., nisi ageretur de servis fugitivis, can. 54. ead. caus., & quæst., facilius è converso concessa facultate manumittendi, cùm retineretur pœnès Ecclesiam juspatronatus, aut cùm manumisso servo modicum tantum peculium concederetur, can. 57. & 58. ibid. At verò si de servis ageretur, quorum certa essent in Ecclesiam merita, pietas, & religio Antistitum manumittentium laudabatur, quasi id non esset perdere res ecclesiasticas, sed benevolam Ecclesiæ voluntatem, & clementiam prodere, ac pro dignitate explicare, dicto can. 57., can. 68. 69. 70., & 71. ead. caus. & quæst.

Pergit Justinianus, & ait, prohibita alienatione, prohibitam etiam intelligi ususfructus, alteriusve servitutis constitutionem, item nexum pignoris, vel hypothecæ. De usufructu dubitari non potest, siquidem is pars domini habetur, l. 4. ff. de usufr. & quemadm. In cæteris verò servitutibus, quæ reales sunt, evidens ratio idipsum demonstrat; nam cùm istæ prædiis ipsis inhæreant, prædia ipsa diminuire quoque modo videntur; sacris autem administris onus illud etiam singulare impositum adparet, ut meliorem quidem facere possint rerum ec-

clesiasticarum conditionem, numquam deteriore, can. 23. & 25. caus. 12. quæst. 2. Quòd si civilibus Romanorum legibus cautum scimus, ne fructuarius possit servitutem imponere, facultas illa erit Clericis eò facilius deneganda, quòd minore jure in fundis beneficiariis gaudent. De nexu pignoris, & hypothecæ perspicua sunt juris ecclesiastici monumenta, cap. 5. de reb. Eccles. non alien., extravag. unic. eod. tit. int. com., cap. 1. & 3. de pignor., & ratio apertissima suffragatur, quia pignoris constitutione facta non tam securitas, quam non soluto debito vendendi facultas creditori concederetur, ac propterea majorem facultatem dato pignore, aut constituta hypotheca in creditorem beneficiarius transferret, quam quæ sibi competeret.

Concludit Justinianus in dicta l. ult. alienatione prohibita, & contractum emphyteuticum prohibitum censerè; addere possumus Novellam 7. cap. 1. ubi expressè interdicitur, ne bona Ecclesiarum alicui emphyteuseos perpetuè titulo concedantur. Non opus pluribus, ubi expressæ sunt constitutiones in cap. 5. & 11. de reb. Eccles. non alien. in cap. ult. eod. tit. in 6., in extravag. unic. eod. tit. int. com. Eadem igitur ratione nec licebit bona ecclesiastica ad firmam, uti mediæ ætatis Scriptoribus loqui placuit, concedere, cùm concessio ad firmam valde similis sit emphyteusi; nimirum qui ad firmam concedit, loca ad longissimum tempus, argumento capituli 7. de jure patron., propterea quod causam præbet, ut res ecclesiasticæ diu ab ecclesiastico patrimonio divellantur, Clement. 1. de reb. Eccles. non alien., ubi Clemens V., licèt vetitas firmas declaraverit, profitetur tamen, non voluisse se eam prohibitionem extendere ad locationes, vel etiam reddituum, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas. Post hanc constitutionem quæri ab Interpretibus cœpit, uti evenire so-

let

let in conspectu legum vagis, indeterminatisque formulis conceptarum, quodnam esset modicum illud tempus, intra quod fieri locationes potuerint, ultra quod vetarentur. Passim ad generales juris regulas respexerunt, ut quod in præscriptione, sive in usucapione longum tempus diceretur, illud ipsum vocarent longum tempus, quo res ecclesiasticas locare nullo modo liceret. Verùm hinc graviores emerunt disputationes, aliis agentibus, longum tempus esse annorum triginta, quo actio solet, & jurium præscriptio compleri solet, Nov. 120. cap. 3., aliis decennium sub nomine longi temporis venire scribentibus, juxta legem 1. & sequentes cod. de præscript. long. temp. aliis denique tradentibus, breve tempus, intra quod locatio sit in proposito permittenda, triennio finiri. Postremam hanc opinionem probavit Paulus II. in extravag. 1. de reb. Eccles. non alien., quæ sanè controversiæ finem imposuisset, si in hac parte esset ubique recepta. At verò fatentur Pragmatici, non ubique illam observari in eo, quo locationes ultra triennium prohibentur, cùm adhuc in præsentia alicubi ad annos novem, alicubi usque ad novem supra viginti fiant. Hinc prudentissimè Tridentini Patres in sess. 25. de Reformat. cap. 11., vetuerunt quidem, ne fierent locationes in annos triginta, instar Novellæ 120. cap. 3., de locatione ad decennium ne minimam quidem mentionem fecerunt; ita enim cavendum erat in eo decreto, quod proponeretur universis Ecclesiis ubique generaliter observandum. In hanc rem adnotare juvat, locationem ad tempus legitimum factam etiam successorem in beneficio, aut dignitate obligare, dummodò facta proponatur nomine beneficii, aut dignitatis, argumento cap. 10. de solution., & cap. 5. de rescript. in 6. quamquam non inficias iverim, locationem rescindi posse à successore, implorata officio Judicis in integrum res-

titutione, si læsio Ecclesiæ proponatur. Juvat præterea adnotare, locatorem non posse à conductore representatam pecuniam sibi solvendam curare, ne fortè, si interea locator obierit, detrimentum successorì ingeratur, Concilio Tridentino sess. 25. de Reformat. cap. 11. Denique adnotandum est, ubi receptum fuit, ad triennium tantum locationem fieri, admitti exceptionem in eo prædio, quod non nisi diuturniore annorum curriculo fructus parit, uti contingit in sylva cædua, cujus locatio ad tantum tempus permittitur, quanto per tres vices fructus colligi valeant, quasi triplex fructuum collectio triplici anno locationis prædiorum, quæ singulis annis fructus ferunt, æquiparetur.

Pauca nunc subjicienda sunt de infeudatione, ac de precariis. Sanè non dubito, quin Justinianus in dicta l. ult. etiam sub nomine alienationis infeudationem comprehendere declaravisset, si Justiniani temporibus inductæ jam fuissent feudorum rationes; item non dubito, quin & infeudatio vetita adparet in dicto cap. 5. de reb. Eccles. non alien., si illud esset Concilii Silvanectensis sub Ludovico Rege celebrati, quemadmodum ex Burchardo inscripsit primùm auctor collectionis 1. decretalium, & ex eo Raymundus. Cæterum, uti superius notandum fuit, verba dicti capituli 5., deprompta sunt ex Novel. 7. Justiniana cap. 1. Itaque cùm recentiores sint infeudationum mores, recentiores quoque sunt constitutiones, quibus expressè rerum Ecclesiarum infeudatio interdicitur. Item cùm feudorum jura consuetudine potius, quam lege scripta, regerentur, non indiscriminatim idem receptum est in quocumque infeudationum genere, quod à viris ecclesiasticis fieret. Possedit ab antiqua ætate decimas Ecclesia; adquisivit deinde prædia; adquisivit denique ex largitione Principum quædam jura, quæ & jurisdictionem, quandoquæ etiam & imperium adnexum habuerunt. In

decimis, aut prædiis ecclesiasticis si feudum esset à Prælati constitutum, propriè feudum erat; cùm utile dominium in vassallum transiret, directum pœnès Ecclesiam remaneret. At in iuribus, quæ jurisdictionem publicam, aut quæ imperium adnexum habebant, si Prælati ecclesiastici feudi tantùm titulo ex Principum largitate ea obtinuissent Ecclesiæ nomine, quacumque ratione hæc jura in alios à Prælati feudi nomine transferrentur, non feudum propriè, sed potius subfeudum dici poterat, cùm nunquam pœnès Ecclesiam directum dominium constitisset. Igitur ex moribus obtinuit, ut facilius subinfeudarentur postremi hujus generis jura ecclesiastica, quam infeudarentur aut jura decimarum, aut prædia ad directum Ecclesiæ dominium pertinentia, quandoquidem in iis iuribus, quæ Prælati nomine Ecclesiæ tanquam feuda à Principibus tenuerunt, militia quædam constituta erat, neque satis decorum visum est, per se Prælatos Ecclesiæ militare; eamque ob rem opportunum fuit, alios seligere inter laicos, in quos eadem jura titulo subfeudi concederentur, domino directo militaturos. Ad hoc feudorum genus pertinere non videntur leges ecclesiasticæ, quæ veterunt, ne à Prælati Ecclesiarum bona infeudarentur. Jam sui erant in hac re singulis Provinciis mores, ac consuetudines, & cùm ad formam, & divisionem Imperii pertinerent, tùm continebant juris publici rationes, & causas, quæ non Episcopali sollicitudini, aut arbitrio committuntur. Quamobrem etiam hodie, ubi emergant hujus generis controversiæ, semper respiciendum erit ad receptos usus singularum provinciarum, præsertim quòd nemo ignoret, feudales causas consuetudine potius regi, quam scriptis legibus. Ecclesiasticæ leges, quibus cum generaliter Ecclesiæ administris interdictum esset, ne alienarent bona Ecclesiarum, tùm etiam prohibendum

fuit, ne infeudarent, spectant ea bona, quæ pleno jure Ecclesiis acquisita fuissent, qualia ut plurimum erant prædia rustica, vel urbana. Siquidem cùm inductis feudorum usibus passim Prælati eadem bona infeudarent, quasi infeudatio necdum videretur legibus improbata, opportunum fuit, generale alienandi interdictum, specialiter etiam ad infeudationes extendere, ita ut quicumque præficerentur rerum Ecclesiasticarum administrationi, deberent jurejurando spondere, se res ecclesiasticas non infeudaturos, cap. 2. de feud., juncta extrav. un. de reb. Eccl. non alien. int. com. Exceptio tamen recepta fuit, qua adhuc infeudari à Prælati possent ea ecclesiastica prædia, quæ antea infeudari consueverunt; id enim exceptum à generali regula conditores canonum voluerunt, dict. cap. 2. de feudis, dummodò tamen in reinfeudatione eadem investituræ forma servetur, quæ in prima infeudatione edita fuerat, ne Ecclesia detrimentum patiatur, tit. 91. jun. tit. 35. lib. 2., & tit. 1. lib. 1. feudorum. At enim multo parcius actum est, ubi de decimarum jure ageretur, quando plures causæ singulares in decimis occurrebant, ex quibus rigidior disciplinam induci oporteret. In primis tradi consueverat, decimas antiquissima lege deberi, eaque, quæ divino Veteris Testamenti jure fundamentum positum haberet, cap. 14., & passim de decimis. Cur non sanctius firmandum erat, ne in laicos transferrentur? Deinde decimarum jura jamdiu sæculo duodecimo deprehendebantur à laicis occupata, non quidem justo titulo, seu legitima concessione ab Ecclesia facta, sed potius vi quadam adhibita. Etenim cùm nono & decimo sæculo Clericorum mores depravati essent, passim Clericis decimæ denegabantur, unde identidem Monachis potius luebantur ex facto laicorum, qui potius in Monachorum, quam in Clericorum Ecclesiis Sacramen-

menta percipiebant. Valdè laboraverunt Clerici, ut amissa decimarum jura reciperent; & quando suasiones, hortationes, consilia parum valebant, opem imploraverunt à viris potentibus, quorum facto tandem decimas jamdiu amissas in feudum potentibus eisdem viris concedere, quorum opera exercebantur facilius jura Ecclesiarum, ac, quoad fieri posset, instaurarentur. Cur igitur severiore lege non fuit deinceps, præsertim ubi causæ istæ cessarent, decimarum earundem infeudatio prohibenda? Providentia Lateranensis Concilii (quodnam fuerit hoc Lateranense Concilium non satis perspicuum habeo) vetitum fuit, non solum, ne decimæ infeudarentur à Prælati, verùm etiam ne nova infeudatio fieret decimarum illarum, quæ olim in feudum concessæ fuissent, & in potestatem Ecclesiæ reversæ, cap. unic. vers. *sane* de decim. in 6., cap. 7. de his, quæ fiunt à Prælati, argumento titulo 44. lib. 2. feudorum.

Quod ad precarias attinet, tradere sufficiat, illas longè distare à precarii concessione, de qua apud Romanos veteres conceptum erat Prætorium interdictum, toto titulo ff. de precario, & l. 14. §. 11. ff. de furtis. Siquidem rerum ecclesiasticarum precariæ dicebantur, quoties Prælatorum auctoritate alicui Clerico, vel laico, rerum sive mobilium, sive immobilium, sive etiam jurium ecclesiasticorum usus ad certum tempus, aliquando etiam ad vitam concedebatur; ita tamen, ut identidem memoriæ servandæ causa renovari acta deberent, ut plurimum singulis quinquenniis; & quidem modò gratis, ob singularia alicujus in Ecclesiam merita; modò impositis annuarum pensionum oneribus, can. 11. caus. 16. quæst. 3., can. 4. caus. 10. quæst. 2., can. 44. caus. 12. quæst. 2. cap. 1. 2. & 3. de precar. Id, inquam, paucis tradidisse sufficiat, cùm hodie concessionem hujus generis pœnitens ab

usu recesserint. Iis, qui rebus antiquis delectantur, minimè deerit Gonzalezius, qui ad laudatum titulum de precariis multa eruditè æquè, ac ingeniosè congescit.

Quicumque hæc omnia, quæ de alienatione rerum beneficiarum administris ecclesiasticis interdicta dicta sunt, apprimè considerat, statim intelligit, Clericum beneficiarium constitutum esse tanquam frugi rerum, & jurium administratorem, qui providè omnia gerat, nec majorem sibi concessam esse putet facultatem, quam quæ ex generalibus juris regulis quibuscumque rerum alienarum administratoribus, veluti tutoribus, curatoribus, aut fructuariis conceditur. Hinc est, quod beneficiarius nequeat in novam formam regulariter commutare prædia beneficiaria, nequeat aut fructuosas arbores succedere, aut etiam eas, quæ infructuosæ sunt, ubi de sylva incidua agitur, cujus tantùm referre poterit ramos, & pedamenta, quemadmodum frugi paterfamilias facere solet. Ut verbo dicam, alienatio, ac dissipatio, sive dispersio rerum æquo jure censentur; nihilque refert, an quis in alterum rem certam transferat, an ita perdat, ut domino intereat.

Generalia sunt, quæ hucusque tradidimus, eademque sine ulla exceptione locum habent, quotiescumque de minoribus Clericis jurisdictione carentibus agatur. Quod verò ad Prælatos ecclesiasticos attinet, quales præ cæteris Episcopi sunt, obtinet quidem eadem disciplina, sed adhuc non adeo istorum potestas angustis finibus circumscribitur, ut nequeant aliquando à regulis generalibus, ubi causa postulet, paulisper recedere. Id suadet ipsum ingenitum eorundem Prælatorum officium. Etenim olim ad Episcopos, uti sæpius in hac tractatione adnotandum fuit, universa prædiorum ecclesiasticorum cura pertinebat, imò & ad ipsos totum ecclesiasticum peculium referebatur inter mi-

minores Clericos partiendum. Habebant ergo Episcopi in bonis Ecclesiarum summam potestatem, & ab eorum arbitrio pendebat alienatio, quoties ad eam deveniendum esset, antequam per leges eadem alienandi facultas coerceretur. At inferiores Clerici hac administrandi peculii facultate destituebantur; quod si successione temporum satius duxerunt Episcopi, administrationem certorum prædiorum, aut jurium, aut certi etiam peculii, sub beneficii nomine inferioribus Clericis concedere, ita tamen concesserunt, ut iis uterentur, non ut alienandi etiam facultatem haberent. Hanc ob rem si certæ emergant causæ, ex quibus ad alienationem sit aliquando deveniendum, Prælati ipsi re cognita de alienatione decernent, quasi sibi reservata, & nunquam Clericis inferioribus concessa. Causæ, quibus licet Prælati, non obstante prohibente generali lege, res ecclesiasticas alienare, ad tria summa capita commodè referuntur, nimirum vel ad necessitatem Ecclesiarum, vel ad utilitatem ejusdem, vel ad religiosam pietatem. Ex causa necessitatis faciendam alienationem minimè interdici, non solum antiqui canones, verum etiam recentiores Pontifices manifestè declaraverunt, can. 51. 53. caus. 12. quæst. 2., cap. 1. de pignor. Clement. 1. de reb. Eccles. non alien. Quid verò est, quod legimus apud Gratianum in can. 20. caus. 12. quæst. 2. ubi traditur, ne Pontifici quidem Maximo licere, prædium Ecclesiarum alienare, etiam *pro aliqua necessitate*, ac subicitur, idipsum in quibuscumque Ecclesiis esse servandum? Duas partes habet hoc monumentum. Posterior pars spectat Episcoporum potestatem in alienatione rerum, quæ ad Cathedrales Ecclesias pertinent, prior spectat potestatem Romani Antistitis in alienatione rerum Ecclesiarum Romanarum. Quæ in posteriore parte à Gratiano descripta fuerunt, emendanda profectò sunt ex authographis, quemadmodum recto iudicio

emendaverunt subjectis notis Romani Correctores. Etenim, quidquid singulare recipiendum, aut definiendum tunc fuisset in Ecclesia Romana, cujus jura Symmacho Papæ in Romano Concilio vindicabantur, nimirum etiam si Symmacho opportunum esse deberet, ab omni alienatione prædiorum Romanarum Ecclesiarum abstinere etiam si alienandi necessitas quædam subesset; in eo tamen canone cautum fuit, ut hæc constitutio tantum in Apostolica Sede observaretur, minimè protraheretur ad Ecclesias inferiores, quarum respectu integra mansit singulorum Episcoporum potestas in alienatione faciendâ, quoties necessitas postularet. Ita exhibetur in canone, qualis in actis Concilii describitur, qualis à Correctoribus Romanis expressus est ad emendationem Gratiani codicis. Quod si in priore parte consistamus, ea sanè, quæ de coercita intra angustissimos limites Romani Antistitis potestate traduntur, ad ea temporum adjuncta referre oportet, quæ edendo canoni singularem occasionem præbuerunt; ac proinde eadem non perpetua sunt, sed singulari causâ, ac personæ Symmachi Papæ accommodata. Inflammaverat Romanorum animos controversia schismatis Laurentiani, de Pontificatu & Symmacho, & Laurentio contendentibus. Utut Symmachi causa videretur probanda, Laurentiani tamen plura adversus Symmachum opponebant, illud inter cætera, quod Symmachus Romanarum Ecclesiarum patrimonium dissipaturus esset, ac perditurus. Ut quæcumque hujus generis suspicio averteretur, eodem Symmacho urgente cautum fuit in eo providentiali canone, ut ne necessitate quidem urgente liceret Symmacho prædium Romanarum Ecclesiarum alienare. Hæc dispositio, uti singularem medelam schismati adferebat, ita intra illius temporis, causæque adjuncta continebatur, ex qua propterea nihil deduci potest ad constituendam generalem, ac perpetuam

dis-

disciplinam. Utilitatis etiam ecclesiasticæ habendam esse rationem statutum agnoscimus in can. 52. 54. 55. caus. 12. quæst. 2., cap. 1. & 4. de rer. permut. cap. 2. §. *Sanè* de decim. in 6., cap. 8. de reb. Eccles. non alien. Clement. 1. & extravag. unic. int. com. eod. tit. Denique plura habemus argumenta, quibus colligamus, religiosam pietatem plurimum apud Sanctos Antistites valuisse, ut jure alienatio fieret, putà causa alendorum pauperum gravi necessitate pressorum, redimendorum captivorum, divini cultus augendi, & sepulturarum instituendarum, can. 68. 70. 71. 73. 74. 75. caus. 12. quæst. 2. cap. 9. de donation. cap. 9. de his, quæ fiunt à Prælat., cap. 12. de testament., Gregorius Magnus lib. 6. epist. 35., & lib. 7. indict. 2. epist. 14., l. 21. cod. de sacrosanct. Eccles., Nov. 120. cap. 10. Qua tamen in re caveri debet, ne improvida pietas sit, seu ne prætextu adjuvandæ unius Ecclesiarum, vel Monasterii, alter sacer, vel religiosus locus spoliatur. Hujus rei argumento est, quod mandatum Episcopis fuerit, ut si vellent Monasterium, vel Ecclesiam conventualem erigere, non amplius conferrent ex bonis Ecclesiarum suarum, quam quinquagesimam partem, aut etiam non amplius, quam centesimam, si vellent erigere Ecclesiam minimè conventualem, can. 74. caus. 12. quæst. 2., cap. 9. de his, quæ fiunt à Prælat., imò & abstinere à collatione aut quinquagesimæ, aut centesimæ, si id vergeret in Ecclesiarum detrimentum, cap. 9. de donation.

Ad necessitatem, vel utilitatem Ecclesiarum referuntur etiam causæ illæ, quæ occasionem identidem præbere consueverunt iis contractuum generibus, quibus non omnimò à dominio Ecclesiarum res ecclesiasticæ abscedunt, sed quibus gratia alicujus concedebatur dominium utile, retento apud Ecclesiam dominio directo, fide data, ut post certum tempus, certum usum, & sub

certo utendi modo Ecclesia integrè jura sua recuperet. Id viguit aliquando in locationibus longi temporis, sive, uti vocabant, ad firmam, atque in precariis; viguit etiam, atque viget adhuc in præsentia, in infeudatione, atque emphyteusi. Causæ infeudationis ut plurimum sese offerebant, quoties quidam hostili propemodum impetu, aut in Ecclesias, aut in bona Ecclesiarum debacchabantur. In his adjunctis Ecclesiarum Prælati, imò & cœtus Clericorum universus seligebat potentes viros, quorum præsidio Ecclesiarum tuerentur, & quibus certa Ecclesiarum bona feudi nomine, quasi militare stipendium, dabatur, cap. 2. de feudis. Emphyteuseos (idipsum dicas de locationibus ad firmam, vel de precariis) causæ sese offerebant, quoties prædia quædam apud Ecclesiam erant inculta, nec commodè poterant per Ecclesiasticos administratos curari, atque ad culturam redigi. Tum enim utilitas Ecclesiarum postulabat, ut certis portionibus, ac præsertim solutione annui canonis, quibusdam ea prædia in emphyteusim concederentur, ut eadem post certum tempus Ecclesia cum emolumento recuperaret. Debat in his omnibus bona fides intercedere, ne commentitii figuris amicorum, aut consanguineorum gratia contractus hujus generis inirentur, ac dum specie tenus videretur Ecclesiarum utilitas promoveri, tum privati affectionibus indulgeretur. Hæc ratio est, quare Justinianus primum caverit, ne locationes fierent ultra annos viginti, l. 24. §. 3. cod. de sacrosanct. Eccles., deinde ut saltem non excederent annos triginta, Nov. 120. cap. 3. Hæc ratio fuit, quare Justinianus idem irritaverit emphyteuses omnes, quas per se, vel per interpositam personam administratores Ecclesiarum cum Ecclesia contraxissent, aut etiam quas contraxissent administratores Ecclesiarum nomine Ecclesiarum cum parentibus, vel filiis suis, vel cum iis, quibuscum vel